

Historisk befolkningsregister

Lars Holden, Norsk Regnesentral

Vi etablerer nå et landsdekkende historisk befolkningsregister for tidsrommet fra 1800 til i dag med avdøde personer på nettstedet histreg.no. Målet er å inkludere alle som har bodd i Norge og er registrert i folketellinger eller kirkebøker. På histreg.no kan alle interesserte bruke registret og være med å bygge det. Befolkningsregisteret er også et register for Digitalarkivet som knytter sammen poster om samme personer og familier.

Innledning

Historisk befolkningsregister bygger på alle de transkriberte kildene i Digitalarkivet der de viktigste kildene er folketellinger og kirkebøker. I oktober 2017 var det ca. 31 mill. personposter i Digitalarkivet, og det er satt i gang arbeid for å transkribere flest mulig av folketellingene og kirkebøkene, slik at vi passerer over 62 mill. personposter i Digitalarkivet fra disse to typer av kilder. Vi knytter sammen informasjon om samme person og personer i nær familie slik at vi skal kunne følge befolkningen i en periode på over 200 år eller i 6–7 generasjoner. Det levde 9,2 mill. personer i Norge i perioden 1800 til 1964. I det åpne registeret tillater vi ikke lenking av nålevende av hensyn til personvernet. Ingen andre land kan vise til et åpent, nasjonalt register. I tillegg til det åpne registeret har vi et lukket register som bl.a. baserer seg på lukkede folketellinger og kirkebøker og lenking frem til det sentrale folkeregisteret som ble etablert i 1964.

Historisk befolkningsregister bygges med finansiering fra Norges forskningsråds infrastrukturprogram, og betydelig innsats fra partnerne. Deltagere i prosjektet er Registringsentralen for historiske data ved UiT – Norges arktiske universitet (RHD) som prosjektleder, Arkivverket, Statistisk sentralbyrå, Norsk Regnesentral, Folkehelseinstituttet, Norsk lokalhistorisk institutt, Universitetene i Stavanger og i Bergen, Høgskolen i Volda og Snøhetta forlag. En rekke andre forskningsmiljøer har varslet at de vil bruke registret. Hovedmotivasjonen bak byggingen er forskning innen historie, samfunnsfag og medisin.

Vi regner med at det vil være stor interesse for registeret innen lokalhistorie og genealogi og andre institusjoner som museer vil ha nytte av registeret. Nettstedet histreg er utviklet av Norsk Regnesentral mens Arkivverket står for driften av nettstedet på lik linje med driften av Digitalarkivet. Teknisk er histreg laget mest mulig likt Digitalarkivet for å lette vedlikeholdet.

I denne artikkelen vil vi bruke historisk befolkningsregister eller bare registeret om databasen i mer generell form og histreg når vi fokuserer på nettstedet for den åpne databasen og dataprogrammet for nettstedet.

Primærkildene

De viktigste kildene i historisk befolkningsregister er de transkriberte folketellingene og kirkebøkene som ligger i Digitalarkivet. Histreg henter alle de åpne kildene fra Digitalarkivet ved en API, dvs. at oppdateringer i Digitalarkivet blir umiddelbart tilgjengelig i histreg. Det gjør at vi kan oppfatte histreg som et register for Digitalarkivet. Det er arkivnøkkel der man kan se alle enkeltpostene i en sammenheng ved å finne alle postene om en person og kunne følge familier. Et oppslag i Digitalarkivet har også en lenke til samme person i histreg slik at man lett finner personen i andre kilder og brukere kan lett bevege seg mellom de to nettstedene.

Det er kirkebøker før 1800, men dekningen er sporadisk. Etter den første nominelle folketellingen i 1801 er kirkebøkene vesentlig mer komplette. Kirkebøker er normalt lukket i 60 år, mens mer sensitiv informasjon som adopsjon er sperret i 100 år. I tillegg kommer prak-

net fra 1800 til alle som har bodd i Norge. De mest interesserte registre for

er stor interesse for Norge og genealogi og de som vil ha nytte av dette er utviklet av Arkivverket står for en linje med driften av disse registre laget for å lette ved

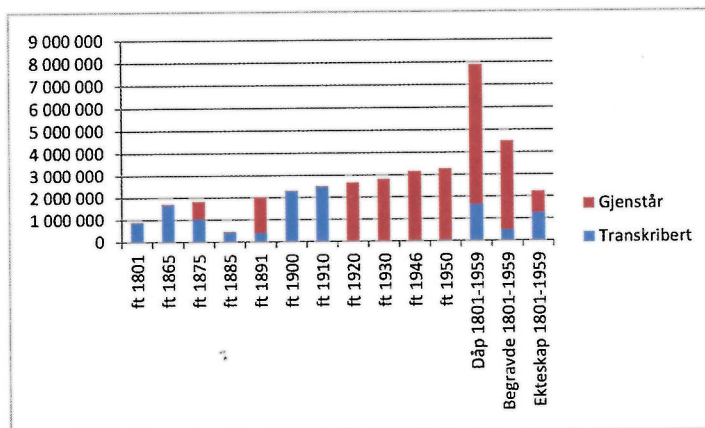
bruke historisk befolkningsregisteret om dataene og histreg når vi åpner databasettstedet.

Historisk befolkningsregisteret i Digitalarkivet. Historiske dataene fra Digitalarkivet er oppdatert og er tilgjengelig i Digitalarkivet. Disse er tilgjengelig i Digitalarkivet som er tilgjengelig i Digitalarkivet. Det er arkivert enkeltpostene i en enkelt post om en person. Et oppslag i Digitalarkivet finner personen i Digitalarkivet lett bevege seg

2010, men dekningsgraden er nominelle folketellingene vesentlig mer omfattende enn de som er lukket i 60 prosent nasjonal som adoptert og kommer prak-

tiske forhold som at kirkebøkene dekker flere år og ofte først utleveres til arkiv etter 80 år. Statistikkloven gir en 100 års sperrefrist på folketellinger mens det er 60 års sperrefrist på kommunale tellinger. Det er også lister over døde frem til i dag og det arbeides med å gjøre disse tilgjengelige i Digitalarkivet og dermed også histreg. Personvernet gjelder ikke for avdøde personer og det gjør lister over avdøde spesielt viktige. Med liste over døde frem til i dag gjør det mulig å følge befolkningen på 1900-tallet. Det er en periode med få andre åpne kilder.

Figur 1 viser en oversikt over dataene i Digitalarkivet. I oktober 2017 var det 31 mill. personposter i Digitalarkivet. Dette inkluderer alle kildene bl.a. emigrantprotokoller og skattemalister. Det er ca. 62 mill. poster i folketellingene og kirkebøker med dåp, begravde og ekteskap for hele perioden 1800–1959. Da er det ikke tatt med faddere i barnedåp og konfirmandlistene i kirkebøker, som også kan være viktige kilder.

Figur 1 viser oversikt over dataene i Digitalarkivet pr. oktober 2017. Blått viser hva som er transkribert og rødt hva som gjenstår.

Transkriberingen har hovedsakelig blitt utført av ansatte ved Arkivverket, RHD og av frivillige. Det arbeides med å øke transkriberingen bl.a. med maskinell lesing. All transkribering i dag består i at de originale skjemaene skannes, og så arbeides det stort sett manuelt ut fra de skannede skjemaene. I utviklingen av befolkningsregisteret brukes datamaskiner som støtte i transkriberingen. Vi regner med å inkludere dåpslister fram til ca. 1935. I tillegg til

kirkebøkene håper vi å inkludere lister over døde fram til nær i dag. Det utvider dekningsgraden frem mot vår egen tid betydelig. Perioden 1910–1964 dekkes også av det lukkede registeret. Dette kan lett settes sammen med både det åpne registeret og det sentrale folkeregisteret.

Som man ser av Figur 1 er de folketellingene som kan offentliggjøres, dvs. til og med 1910, i stor grad transkribert og tilgjengelige i Digitalarkivet og dermed også i histreg. Arkivverket har startet arbeidet med planlegging av transkribering av folketellingen i 1920. Ambisjonen er å offentliggjøre denne 1. desember 2020. Folketellingskjemaet for 1920 ligner på skjemaet for 1891 og består av et ark per person med både understreking av ord og utfylling av felt med f.eks. navn.

Prosjektet historisk befolkningsregister har startet arbeidet med transkribering av folketellingen i 1950. I folketellingene for 1930, 1946 og 1950 ble det brukt store ark for hver husholdning der det ble fylt ut en linje per person. Navnefeltene er klippet opp i fornavn, etternavn og eventuelt mellomnavn. Transkriberingen av fødselsdatoer i folketellingen 1950 er utført i India for betaling. Deretter er det identifisert familier med minst to sammenfallende fødselsdatoer i 1950 og 1964. Det verifiseres manuelt om dette er sammenfallende personer. På den måten er det gjenkjent over 350.000 personer i folketellingen 1950. Disse er brukt som et treningssett for automatisk gjenkjenning av navnene på

de resterende personene ved hjelp av maskinlæring. På denne måten vil prosjektet klare å transkribere skjemaene vesentlig raskere enn tradisjonell manuelt arbeid. Ambisjonen er å gjøre tilsvarende for folketellingen 1930 og 1946.

I histreg er det også mulig å registrere dødsfall, ekteskap, jubileer og hendelser av allmenn interesse fra aviser manuelt. Det gjør det mulig å registrere personer som ikke fins i

kildene i Digitalarkivet. Det gjelder i stor grad alle personer som er født etter 1910. Dette gjøres ved å registrere nøkkelinformasjonen fra avisen som navn, fødselsår, alder, ektefelle mm. I tillegg registreres avis, utgivelsesdag, side og lenke til siden i avisens arkiv og i Nasjonalbiblioteket. Avisens arkiv vil i noen tilfeller kreve at man er abonnent. Nøkkelinformasjonen er tilgjengelig for alle, mens ytterligere informasjon som andre navn i dødsannonser, lese nekrologen eller sjekke at dataene stemmer, krever abonnement eller tilgang til avisen i Nasjonalbiblioteket. Hendelser av allmenn interesse gjør det mulig å registrere viktige oppslag i avisene som knyttes til enkeltpersoner, som da Nansen kom hjem fra ekspedisjon mot Nordpolen. Kongefamilien er ikke registrert i hendelser i Digitalarkivet, men ved å registrere hendelser av allmenn interesse, er de registrert i histreg. Alle disse registrerte persondataene fra avisene behandles i histreg på lik linje med en hendelse i en kirkebok eller folketelling. Det vil være interessant å se interessen for slik transkribering av kilder der bidragsytere kan registrere informasjon om enkelthendelser på internett. Foreløpig ser det ut til at personer registrerer enkelthendelser de er interessert i, og i mindre grad velger å transkribere og/eller kvalitets-sikre alle hendelsene av en type fra en avisutgave slik systemet oppfordrer til.

Det er registrert døde, ekteskap og jubileer i Aftenposten for perioden 1950–2000 ved automatisk gjenkjenning. Den baserer seg på OCR-gjenkjenningen (dvs. gjenkjenning av hvert enkelt tegn) utført av Nasjonalbiblioteket og deretter gjenkjent typisk tekst i f.eks. dødsannonser som «Min kjære <personnavn> døde <dato>». Slike tekster har endret seg i løpet av denne 50-årsperioden. På den måten er det gjenkjent 460 000 døde, 48 000 jubileer, 80 000 ekteskap fra Aftenposten. Det er estimert at det er gjenkjent 60 % av dødsannonserne, 50 % av meldinger om døde, 5 % av nekrologene, 40 % av ekteskapene og 25 % av jubileene. Det er en del feil i denne gjenkjenningen som skyldes feil i OCR-gjenkjenningen, sammensetningen av alle elementene på avissiden og variasjoner i teksten i de forskjellige hendelsene. Disse dataene gir et verdifullt til-

skudd til befolkningsregisteret i en periode der det er få offentlige data. Nekrologer og der det er omtaler av jublanter gir også mer utfyllende informasjon om personen.

Vi håper at eiere av andre kilder også vil gi befolkningsregisteret tilgang til disse. Det enkleste er om disse kildene registreres i Digitalarkivet. Da vil de automatisk komme med i histreg og Arkivverket vedlikeholder lagringen av kildene. Men histreg er også åpen for andre løsninger som for avisene der det lages en egen avisdatabase i histreg. Det er også mulig å hente data fra andre eksterne databaser via API tilsvarende som man gjør Digitalarkivet. Det er på den måten man lager pekere til de 13 000 biografiene i Lokalhistoriewiki. Andre aktuelle registre kan f.eks. være lister over norske sjøfolk eller prester og nordmenn i amerikanske folketellinger. Ved å bruke API til andre nettsteder er det også mulig å lage lenker til kilden på det andre nettstedet slik det gjøres med alle kildene fra Digitalarkivet. På den måten vil histreg økte bruken av nettstedene med kildene og ikke forsøke å erstatte disse.

Det åpnes også for å registrere enkeltpersoner manuelt. Det er for personer som ikke er registrert i kildene som er tilgjengelige i Digitalarkivet og avisene, men som fins i andre kilder. Dette kalles uregistrerte personer i mangel av et bedre navn. Det kan være personer som er utelatt/mistet fra kirkebøker og folketellinger eller personer som har levd i utlandet der etterkommere eller aner er fra Norge. Personer uten fast bosted ble oftere enn andre ikke registrert i de offentlige kildene. Det er spesielt viktig å koble slike personer til andre familiemedlemmer. Det oppfordres til begrenset bruk av denne muligheten for å unngå faren for dubletter. Det er ikke ment som et alternativ til å lete opp personen i kildene som er tilgjengelig. Også slike oppføringer behandles på lik linje med personer i hendelser i kirkebøker og folketellinger. Det fremgår klart hvilke kilder som er brukt i registreringen av denne personen og hvem som har registrert personen. Et eksempel er Wedel Jarlsberg-slekten som i stor grad reiste mellom Norge, Danmark og andre land på 1800-tallet, og dermed ofte ikke fins i norske kilder. Det gjør det

også mulig å registrere første generasjon av norske emigranter til utlandet.

Søk i histreg er det samme som et søk i Digitalarkivet, men inkluderer også avisdataene. Det er noen flere søkemuligheter i Digitalarkivet. I histreg blir personer som er lenket sammen slått sammen i søkeresultatet, og det er mulig å sortere søket på f.eks. fornavn, etternavn og fødselsår.

Oppbyggingen

Oppbyggingen av registeret foregår ved at man lenker informasjon om samme person fra ulike kilder og kobler personer som er i nær familie. Dette gjøres både ved hjelp av maskinelle metoder og gjennom en dugnad med mange bidragsyttere. Pr. mars 2018 er det over 2 mill. lenker hvorav ca. 98 % er laget ved automatiske metoder. Vi håper å nå 4–5 mill. lenker med automatiske metoder i løpet av året. Samlet håper vi at dette medfører at vi kan følge en stor del av befolkningen i perioden 1865–1910, og foreløpig mindre andeler før og etter dette tidsrommet.

Når alle kildene er transkribert, vil de fleste nordmenn være registrert ved egen dåp, konfirmasjon, ekteskap, begravelse og folketellinger. I tillegg kommer dåp, konfirmasjon og for fedre ekteskap til egne barn og andre kilder som skattelister og emigrantprotokoller.

RHD har utviklet automatiske lenkingsmetoder i samarbeid med Arkivverket. Det sammenlignes primærdata som navn, fødselsår, fødested og bosted i ulike kilder. Disse primærdataene vil ofte variere noe mellom kildene, og det er lett å gjøre feil. Oppkalling kan gjøre at mange fettere og kusiner har samme navn, og søsken kan bli oppkalt etter avdøde storesøsken. Derfor legger RHD vekt på lenking ut fra to navn i familien, ektefeller eller foreldre/barn. Det gjør lenkingen vesentlig sikrere.

Det er ca. 30 lokale områder der enkeltpersoner eller grupper har lenket nær hele befolkningen i en periode. Flere områder har brukt dataprogrammet Busetnadssoge¹ til å lage slike lokale databaser. Vi ønsker at slike lokale databaser skal overføres til befolkningsregisteret. Det krever at alle personene i den lokale

databasen er identifisert med ID-er fra Digitalarkiver (se nedenfor). Overføringen til histreg består i å lese inn lister av ID-er for de ulike forekomstene i kilden i Digitalarkivet som tilhører samme person. Det er også mulig å håndtere personer som ikke fins i kildene i Digitalarkivet ved å bruke muligheten for manuelt registrerte, «uregistrerte» som beskrevet over.

Det er en dugnad på histreg hvor bidragsyttere kan lenke sammen informasjon om avdøde personer og koble sammen familiemedlemmer. Vi ønsker å rekruttere kvalifiserte bidragsyttere til dugnaden. Interesserte besende epost til histreg@nr.no. For å kunne bidra til det åpne registret kreves det registrering, og alle endringer blir markert med tidspunkt og hvilken bidragsyter som utførte endringen. Vi omtaler brukere som er registrert for bidragsyttere fordi disse har mulighet til å bidra til registeret i motsetning til alle andre brukerne. Det er mange paralleller til Wikipedia, men i histreg skal alle bidragsyttere registreres med fullt navn. Alle bidragsyttere kan endre opplysningene lagt inn av andre, f.eks. splitte opp lenker eller endre måten et navn skrives på i overskriften på personsiden. Alle kilder gjengis kildetro og kan ikke endres av bidragsyttere. Mange opplever at navn er skrevet feil i kildene, og da er personsiden en mulighet til å gi det navnet man mener er riktig. Lenking og annen informasjon som bidragsyttere registrerer, kan gi konflikter. Vi tror ikke det vil være vanlig, fordi de fleste lenker og koblinger kan dokumenteres. Det er også mulig å bruke merknadsfeltet til å begrunne lenker og koblinger og åpne for alternative løsninger. Hvis man er usikker på en lenke, kan den markeres som en kandidatlenke. Hvis det er uenighet, må administrator av histreg avgjøre lenkingen. I mars 2018 er det over 50 personer som manuelt lenker og kobler og betydelig aktivitet hver dag.

I kirkebøkene for en dåp står det hvem som er barn, far, mor og faddere. For ekteskap står brud og brudgom og ofte også deres fedre. Det gjør lenkingen vesentlig lettere og sikrere. I begravelser står ofte bare personen og uten gårdsnavn. Det gjør det vanskeligere å identifisere personen. Alle familierelasjonene fra kir-

kebøkene beholdes også i befolkningsregisteret og vises på personsiden.

I folketellingene står rollen hver enkelt person har i familien, normalt husfar, husmor, sønn og datter. Men det er også mange andre roller som fosterbarn, hennes sønn (dvs. husmors sønn), hans far (dvs. far til husfar), tjenesteytende og losjerende. Prosjektet har brukt et amerikansk program som identifiserer foreldre-barn-relasjoner mellom personene ut fra teksten i folketellingen, og disse er også lagret i Digitalarkivet. Disse sikrer at histreg kan vise foreldre-barn-relasjoner fra folketellingene automatisk. Foreløpig er det bare lagt inn for folketellingen i 1801. For de andre folketellingene må man foreløpig gjøre dette manuelt for hver familierelasjon. Det er noen feil i tolkningen av familierelasjonene i det amerikanske programmet. Noen av disse kan rettes opp manuelt på histreg, mens andre feil må man be Arkivverket rette opp.

Bidragstere kan lenke sammen personopplysninger om samme person i ulike kilder. De kan også koble sammen informasjon om ulike familierelasjoner og markere at det er ektefeller eller foreldre/barn. Foreldre kan være vanlige foreldre, fosterforeldre, steforeldre og adoptivforeldre. Bidragstere kan også skrive i merknadsfeltet til en person og legge inn en referanse om personen. Det er ikke lagt inn begrensning i antall foreldre. Hvis det er flere personer som er oppført som far kan det være samme person som ikke er lenket, og det kan være f.eks. biologisk og stefar eller feil i kilden.

Ved å si at man ikke skal lenke sammen informasjon om levende medfører at det er strengere regler for personvern i histreg enn det Datatilsynet godtar generelt. Datatilsynet godtar at man publiserer slektsopplysninger om nålevende på internett uten å spørre først, men at man må fjerne det om personen som omtales ber om det.²

Historisk befolkningsregister vil aldri bli komplett, og det vil forekomme feil, men sammen kan vi arbeide for at registeret skal bli mest mulig komplett og at kvaliteten skal bli best mulig. Det gjøres ved at systemet er transparent og kildetro. Det vil si at det i størst mulig grad bygger på og refererer til publiserte

kilder med internettpekere. Historisk befolkningsregister vil ikke ha økonomi til å kvalitetssikre alle bidrag fra bidragstere. Men vi håper å rekruttere superbidragstere som kan følge opp lenker i et område. Vi håper å få utviklet systemet slik at det blir lettere å følge med på alle endringer i et geografisk område.

For de fleste bidragstere til histreg er det naturlig å fokusere på å lenke og koble egen familie eller personer som man er interessert i sitt arbeid eller privat. Det kan være personer som er knyttet til et område, en gård, et yrke eller f.eks. idrettsprestasjoner. Histreg egner seg også for personer eller grupper som sammen ønsker å lenke et område tilsvarende som de som skriver bygdebøker har gjort eller personer ut fra en tematisk avgrensning. Vi som utvikler histreg, vil gjerne komme i kontakt med slike personer eller grupper for å forsøke å tilrettelegge nettstedet for dette.

Dokumentasjon og unik ID

Digitalarkivet gir alle forekomster av personer og bosteder i en kilde f.eks. far i dåp en 16-sifret unik ID. Denne ID-en inngår i URL-en til kilden i Digitalarkivet og i personsiden for personen i histreg slik at det er lett å finne kilden og personen i histreg. Tilsvarende får alle personforekomster som er registrert fra aviser en unik ID. Når man lenker sammen flere personforekomster i kilder til samme person, vil ID-en fra hver av disse personforekomstene peke på samme person. Når man lenker sammen, velger bidragstere en ID som en hoved-ID. Denne hoved-ID-en er en unik ID for personen tilsvarende som dagens personnummer. Vi anbefaler å velge den sikreste ID-en som hoved-ID, f.eks. ved å bruke følgende prioriteringsrekkefølge: folketelling med nyeste prioritert først, kirkebok med eldste (ofte dåp) prioritert først og så andre kilder med nyeste prioritert først. Hoved-ID er imidlertid ikke viktig, fordi ID-ene fra alle de lenkede forekomstene vil gi samme personside i histreg. Hvis man er usikker på om lenkingen er riktig, bør man velge den ID-en man er sikrest på. Hvis en selv eller andre endrer lenkingen, vil da man beholde referansens til den personforekomsten som man mener er den sikreste kilden.

Det kan illustreres med følgende eksempel.

storisk befolkning til å kvalifisere. Men vi bidragsytere som kan håper å få utlettere å følge geografisk område. I histreg er det og koble egen er interessert an være personide, en gård, et sjøner. Histreg er grupper som åde tilsvarende r har gjort eller avgrensning. Vi e komme i konrupper for å for dette.

Dster av personer i dåp en 16-sifret i URL-en til kilnsiden for persoå finne kilden og e får alle personrt fra aviser en nen flere personte person, vil IDrekomstene peke lenker sammen, om en hoved-ID. x ID for personen mnummer. Vi anID-en som hovedprioriteringsrekte prioritert først, p) prioritert først te prioritert først. iktig, fordi ID-ene tene vil gi samme an er usikker på nan velge den IDn selv eller andre i beholde referanmsten som man t. ølgende eksempel.

Anta vi har lenket sammen personforekomster A og B i ulike folketellinger til en person. Hoved-ID kan være fra en folketelling når personen er gammel, B. Men det kan være at bruker er sikrere på at forekomsten A fra en folketelling da personen var barn er den personen man ønsker å omtale. Da bør man bruke denne ID-en, A, i omtalen av personen. Så lenge ingen endrer lenkingen, spiller det ingen rolle hvilken ID man bruker. Men hvis noen bidragsytere fjerner lenkingen mellom A og B slik at personforekomstene ikke lengre er lenket sammen, er det viktig hvilken ID man brukte. Hvis man har valgt ID fra riktig forekomst, gjør det ikke noe om andre senere endrer lenkingen. ID vil da fortsatt peke på den personen man ønsker.

Histreg gir en unik ID for alle personer registrert i kildene i befolkningsregisteret tilsvarende som dagens personnummer. Det kan brukes i mange sammenhenger. Det gjør det mulig å dokumentere identiteten til individer i historiske beskrivelser. Ved omtale av en person f.eks. i en artikkel i et tidsskrift eller på et museum, er det mulig å oppgi den unike ID-en slik at det er lett for andre å vite hvem man mener og å finne ytterligere informasjon om personen. Hvis man registrerer artikler om en person i registeret, vil det være lettere for andre å finne artiklene. Vi oppfordrer derfor forfattere og lesere til å bruke denne muligheten til dokumentasjon ved å bruke ID-en i omtale av personer. For forfattere bidrar det til flere lesere av ens artikler. Dette er av de få stedene forfatterne selv oppfordres til å lage referanser til egne arbeider.

Personsider

Registeret sammenstiller en personside for hver person. Figur 2 viser personsiden til Christian Michelsen i histreg med en oversikt over kildeforekomstene om ham og hans nærmeste familie som er tilgjengelig i Digitalarkivet. I histreg har man, i tillegg til å lenke innførsler fra kildene, ha mulighet til å skrive inn personalia, som navn, fødselsdato, fødested, dødsdato og hvor personen døde. Brukere kan også legge til referanser og tekst om personen og forklare lenkingen. Her er det mulig å skrive en kort biografi om personen. Hver

kilde blir transkribert kildetro, men siden skrivemåten varierer, kan bidragsytere bestemme hvordan navnet skal gjengis i overskriften. Andre vil ha mulighet til å korrigere opplysningene som legges inn. I merknadsfeltet kan bidragsytere legge inn en tekst som forklarer kildegrunnlaget og får fram alternative tolkninger. Alle visninger i Digitalarkivet der kildeforekomsten er lenket til andre kildeforekomster i histreg, har en lenke fra Digitalarkivet til personsiden for personen. Se etter HBR symbolet i øvre høyre hjørne på sider i Digitalarkivet som viser opplysninger fra kilder. Det gjør at det er lett å finne personsidene til en person.

Personsiden gir en oversikt med lenker til personsiden for foreldre, søsken, partner og barn. Familieforhold kan imidlertid være kompliserte. På personsiden til en person skiller vi mellom f.eks. far og stefar. Men vi skiller ikke mellom søsken og for eksempel halv søsken og adoptivsøsken eller mellom barn og stebarn. For å være sikker på personrelasjonen til foreldre må man derfor gå inn på personsiden til personen.

For kjente personer er det mest naturlig med en kort biografi og referanser til andre nettsteder som Wikipedia for mer omfattende biografier. For personer som ikke har biografier andre steder, vil det være nyttig med en kort biografi om personen. Vi oppfordrer bidragsytere til å skrive biografier om personer. Her er det mulighet til å skrive inn en kort tekst om f.eks. besteforeldre mens det fortsatt er noen som husker dem. Det er ønskelig at teksten er i vanlige biografistil. Men ingen tar skade av om det står at en person var verdens snilleste bestemor. Da vet vi hvert fall hvem som har skrevet teksten. Mer utfyllende biografier ønsker vi skal stå i Lokalhistoriewiki.

Register

Vi oppfordrer til bruk av referanser. Det er alle andre kilder enn primærkildene som gir personforekomster som beskrevet over. Det kan være f.eks. være biografier i Wikipedia og Store norske leksikon, avisoppslag, bygdebøker, vitenskapelige og andre tidsskrifter og private eller kommersielle slektsoversikter som Geni. Det er en fordel om kildene har stabile URL-er

Christian Michelsen

Mann
Født: 15.03.1857, Bergen
Død: 29.06.1925, Bergen

[Gå til søket](#)

Foreldre og søsken

Far: Jacob Andreas Michelsen , 1821 - 1902
Mor: Caroline Michelsen f Kjørschow , 1827 -
Barn: Johan Collett Michelsen , 1862 -
Barn: Magdalena Marie Michelsen , 1865 -

Partner og barn

Partner: Johanne Benedikte Boath Wallendahl , 1861 -
Barn: Einar Michelsen , 1882 -
Barn: Benny Wallendahl , 1887 -

NR	Dato	Kilde	PFID	Rolle	Navn	Fødselsdato	Fødesied	Bosted	Fam. St.	Sivst	Yrke	Far/brudgom	Mor/brud	Partner	Barn/andre	Kandidat
1	31.12.1855	FOLK, Bergen, 1855-1855	pf01038249015898		Peder Christian Michelsen	1857	Bergen	Bergen: 14-29	sen	ug						
2	31.12.1875	FOLK, Bergen, 1875-1875	pf01052295014657		Christian Michelsen	1857	Bergen	Bergen: 14-29	Sen	ug	Student					
3	04.11.1881	MINI, Bergen, 1867-1882	pv00000001121068	brudgom	Peter Christian Hersleb K Michelsen	15.03.1857					Uk overrettsagfører			Johanne Benedikte Boath Wallendahl		
4	31.12.1885	FOLK, Bergen, 1885-1885	pf01053295001211		Christian Michelsen	1857	Bergen	Bergen: Alleegade 69			Overrettsagfører					
5	22.06.1887	MINI, Bergen, 1885-1900	pd00000007656353	far	Peder Christian Hersleb K Michelsen	1857					Overrettsagfører			Johanne Benedikte Boath Wallendahl	Benny Wallendahl	
6	01.01.1891	FOLK, Bergen, 1891-1891	pf01052994015943		Christian Michelsen	1857	Bergen	Bergen: Allegaden 59	hp	g	Skipsreder					
7	07.06.1905	Dagbladet, hendelser av allmenn interesse	PFh00719050607M01001A		Christian Michelsen	15.03.1857		Oslo			Statsminister					
8	01.12.1910	FOLK, Fana, 1910-1910	pf01036693004940		Christian Michelsen	15.03.1857	Bergen	Fana: Gammelhaug	ht	e	skipsreder					

Biografi og merknader

Christian Michelsen var skipsreder og norsk statsminister i perioden 1905-1907.

[Biografi i Lokalhistoriewiki](#)

Referanser

- [Wikipedia, Michelsen, Christian](#)

Figur 2. Personside til Christian Michelsen som viser fem oppføringer i folketellinger, to i kirkebøker og et oppslag i Dagbladet fra 1905. Som vi ser varierer navnet mellom de ulike kildene. Navn i blått er lenker til personsider for disse personene. Annen tekst i blått er web-lenker til kildene i Digitalarkivet, Dagbladet, Lokalhistoriewiki og Wikipedia.

(internettadresser) slik at brukerne av histreg lett kan sjekke kilden selv. Disse kildene gir utfyllende informasjon om personen som kan hjelpe i lenking og kobling og ha stor verdi for brukerne. Vi regner med at brukerne vil klare å forholde seg til variabel kvalitet i kildene. Det bidrar også til kvaliteten at registeret inkluderer hele befolkningen i folketellingene på en lett søkbar form, at hver personforekomst i en kilde knyttes bare til én person og ikke kan

knyttes til ulike personer av forskjellige bidragsytere og at hovedsakelig er alle personer registrert én gang i dåp, konfirmasjon, hvert ekteskap, folketelling og begravelse. Det er først og fremst enslige personer med like navn i de store byene og emigrantlister der det er få opplysninger, hvor lenkingen og koblingen er krevende.

Det lages automatisk lenker mellom de 13 000 biografiene i Lokalhistoriewiki³ og per-

sonsiden histreg. Det er mulig ved å legge inn en ID fra Digitalarkivet/histreg til personen i biografien i Lokalhistoriewiki. Historisk befolkningsregister regnes også som autoritetsdata i Wikipedia. Der denne er registrert, medfører det en lenke til personsiden i histreg. Pr. mars 2018 er det 300 lenker fra Wikipedia til histreg og nær 500 referanser i histreg. Alle disse er lagt inn manuelt.

En viktig grunn til å bruke referanser er at vi ikke ønsker at histreg skal erstatte andre historiske oversikter, men heller underbygge disse. Hvis noen skriver en biografi om en person eller en historie der personen er sentral, ønsker vi at andre skal vite om og få tilgang til denne teksten. En referanse fra personsiden i histreg gjør det lett å finne slike kilder. Vi oppfordrer derfor personer som skriver historiske artikler å legge inn referanser fra personsiden i histreg til artikkelen. Det vil bidra til at flere leser artikkelen.

Alle referansene legges alfabetisk inn i et register. Det gjør de mulig å finne alle referansene til samme kilde, f.eks. en side i en bygdebok eller en passasjerliste på et emigrantskip. Det gjør det lettere å finne lignende personer som igjen kan bidra i lenkingen og koblingen. Registeret over referanser vil også være en stor katalog over ulike kilder som bygdebøker og hvor man finner disse fortrinnsvis med stabile internettdresser. Siden referansene ordnes alfabetisk oppfordrer vi til følgende format på kildene:

Geni.com⁴, Astri Brun.
Eidsvollsmennenes etterkommere⁵ Jacob Aall
eftk.: Nils Hofman Aall.
Heimen, 2011, b48. Eide, Thorvaldsen:
Andreas A. Svalestuen.
Lesja, bygdebok bd. 3 s. 79, Pedersdtr. Inge-
borg.
Lokalhistoriewiki: Nansen, Fridtjof.
Vinderen historielag, Medl. blad, 2015/1,
Sars: Fredrik Barth.
Wikipedia: Nansen, Fridtjof.

Det er utfordring å finne en entydig måte å skrive referansene på. For referanser med geografisk tilknytning er det en fordel å starte med det geografiske stedet for å samle alle kildene fra dette stedet.

Migrasjon

Migrasjon er en viktig grunn til et nasjonalt befolkningsregister. Over de 200 årene som befolkningsregisteret dekker har det vært en betydelig migrasjon. Hvis man bare ser på et isolert lokalområde som Rendalen, kan man klare en lenkingsgrad på opp mot 90 %. Lenkingsgraden vil være vesentlig mindre i områder som Røros hvor det har vært stor variasjon i befolkningen over tid, eller i byer som Oslo som er preget av stor vekst. Med et nasjonalt befolkningsregister er det mulig å oppnå mye høyere lenkingsgrad enn bare å se på en befolkning lokalt. Men det kan være arbeidskrevende å få det til.

Det er lettere å følge personer og familier som er bosatt på samme sted over generasjoner enn personer som flytter eller ikke har fast bosted, til tross for at det er kilder som registrerer en stor del av migrasjonen. Mange migrerer i flere trinn. Det kan også gjøre det vanskeligere å følge. Mange kilder har fødested. I mange kilder vil det da være en liten andel som kommer fra et sted langt borte. Vi vil oppfordre personer til å forsøke å lenke disse til kilder fra fødestedet. Hvis man jobber med fødestedet, er det vanligvis svært vanskelig å finne personer som har flyttet langt. Norsk Slektshistorisk Forening⁶ har lister over slike personer på vidvanke. Fordelen ved å jobbe med nasjonale befolkningsregistre er at man kan forsøke å lenke disse til hjemstedet med en gang man finner dem, istedenfor å lage lister.

Norge er av landene med høyest andel emigranter til Amerika. De første emigrantene reiste i 1820-årene, og den store bølgen startet i 1860-årene. I de første årene kom de fleste emigrantene fra landsbygda og senere i større grad fra byene. I perioden 1836–1865 var det flest emigranter fra Telemark, Sogn og Fjordane og Oppland. I perioden 1866–1915 var de høyeste emigrantandelene fra Oppland, Vest-Agder og Rogaland. Omtrent halvparten av emigrantene reiste fra Oslo, resten fra de større byene Stavanger, Bergen og Trondheim. Det er registrert 470 000 emigranter fra Oslo, og ca. 20 000 personer som returnerte mellom 1910 og 1920 er registrert i 1920 folketellin-

brud Partner Barn/andre Kandidat

Johanne
Benedikte
Boalth
Wallendahl

Johanne Benny
Benedikte Wallendahl
Boalth
Wallendahl

kirkebøker og
i blått er lenker
ivert, Dagbladet,

forskjellige bi-
er alle personer
irnasjon, hvert
ravelse. Det er
r med like navn
ter der det er få
og koblingen er

ker mellom de
riewiki³ og per-

gene. Det er 114 000 nordmenn i den amerikanske 1870 folketellingen.

Vi forsøker å inkludere fleste mulig emigrantkilder i histreg. Både politi og prester hadde ansvar for å lage registre over emigranter, og disse er i stor grad registrert i Digitalarkivet. Det er et samarbeid mellom utviklingen av historisk befolkningsregister og internasjonale forskningsprosjekt som the North Atlantic Population Project, NAAP.⁷ I den grad vi klarer å dekke det med kilder, vil vi gjerne også inkludere en generasjon etter man emigrerer fra Norge eller en generasjon før man kommer til Norge. Spesielt interessant er familier som flytter frem og tilbake mellom land over generasjoner.

Typiske utenlandske kilder som kan brukes som referanser i histreg er:

Danmarks Adels Årbok, Bugge: Christian Bugge.

Ellis Island, Kristianiafjord 1913: Henrik Hansen (emigrasjon til USA).

Odensedatabasen: Peder Hansen ID 190001, d. 1743.

Rotemannarkivet: Ole Andreas Edvard Olsen b. 1856-09-26.

WeRelate.com⁸: Karelius Olsen (1).

Bruk i forskning

Historisk befolkningsregister blir laget med støtte fra Forskningsrådets infrastrukturprogram fordi det er viktig for mange typer forskning. Registeret kan belyse et bredt spekter av problemstillinger innen historie, samfunnsvitenskap og medisin. Vi vil kunne få bedre kunnskap om sosiale, kulturelle og økonomiske forhold rundt den demografiske transisjon med dødelighetsnedgangen, fertilitetsfallet, alderdom, helse og velstand, sosial mobilitet og migrasjon for å nevne noe. Det åpne registret utleveres fra RHD, mens koblinger til Det sentrale folkeregisteret utleveres av Statistisk sentralbyrå. Utviklerne av histreg vil gjerne samarbeide med forskningsgrupper som bruker registeret og tilrettelegge for slik forskning.

Lokalhistorie og slektsforskning

Den mest opplagte bruken av registeret er å registrere sin egen familie. Vi tror ikke at hist-

reg vil erstatte genealogier som hver slektsforsker bygger selv. I egne genealogier står man friere og vil ofte gå lengre tilbake og fremover i tid enn det vi klarer i et system som «kun» baserer seg på åpne, transkriberte kilder. På nettstedet histreg.no er det eksempler på hvordan man kan bruke histreg for å underbygge andre oversikter over egen slekt. Vi ønsker å støtte opp om andre historieportaler på Internett ved å referere til disse, ikke erstatte disse. Histreg vil forhåpentligvis øke interessen for slektsforskning og lokalhistorie, og samarbeidet vil bidra til å bedre kvaliteten på de genealogiene som enkeltpersoner utvikler selv. Prosjektet bidrar også til at flere kilder blir transkribert. Systemet er godt egnet for at enkeltpersoner eller historielag vil lenke et lokalområde.

Annen bruk av historisk befolkningsregister

Befolkningsregisteret kan brukes i mange forskjellige sammenhenger. En viktig bruk er i museer og utstillinger, både på nettet og i museumslokaler. Det vil være mulig å dokumentere hvem som brukte utstilte gjenstander og bodde i husene. Besøkende på museer og brukere av histreg vil kunne finne ut om noen av deres aner inngår i utstillingene på museer. På histreg kan museer få egne sider der man kan lenke mellom utstillinger på museet og personer i histreg. Mange museer har også egne registre og historiske kilder som f.eks. registre over norske sjøfolk. Utviklerne av histreg vil gjerne etablere samarbeid med museer for å inkludere nye kilder i histreg med hensikt å bedre dokumentere personene som inngår i registeret og øke besøket til museet både på nett og i museets lokaler.

Aviser er verdifulle kilder for mange hendelser. Det er mulig å registrere vesentlig flere hendelser og knytte disse til avisenes arkiv. Nasjonalbiblioteket har scannet mange av avisene og har en ambisiøs plan med å skanne flere. Den automatiske gjenkjenning fra Aftenposten 1950–2000 viser hva som er mulig. Det er også mulig å arbeide mer systematisk med hendelser av allmenn interesse. Det kan fokuseres på spesielle temaer, f.eks. forsøke å lage oversikt over alle norske skøyteløpere. Flere

som hver slektsfor-
realogier står man
ilbake og fremover
system som «kun»
kriberte kilder. På
eksempler på hvor-
g for å underbygge
slekt. Vi ønsker å
eportaler på Inter-
ikke erstatte disse.
øke interessen for
torie, og samarbei-
aliteten på de ge-
oner utvikler selv.
at flere kilder blir
odt egnet for at en-
g vil lenke et lokal-

brukes i mange for-
En viktig bruk er i
e på nettet og i mu-
mulig å dokumen-
ilte gjenstander og
på museer og bru-
inne ut om noen av
gene på museer. På
sider der man kan
å museet og perso-
er har også egne re-
som f.eks. registre
lerne av histreg vil
med museer for å
reg med hensikt å
nene som inngår i
til museet både på

der for mange hen-
trere vesentlig flere
til avisenes arkiv.
unnet mange av avi-
plan med å skanne
kjennning fra Aften-
a som er mulig. Det
er systematisk med
resse. Det kan foku-
f.eks. forsøke å lage
skøytelepere. Flere

aviser som bl.a. Aftenposten og Dagbladet bru-
ker arkivet aktiv i sin markedsføring av inter-
nettabonnement i avisen.

Island har et lukket nasjonalt befolknings-
register der personene kan se sin egen slekt. I
tilknytning til dette er det laget en app der
man kan sjekke ut om to personer er i slekt.
Det vil være mulig å lage en tilsvarende app
knyttet til histreg. Den norske befolkningen er
vesentlig større enn den islandske. Enkle be-
regninger viser at man må tilbake til begyn-
nelsen av 1700-tallet for at sannsynligheten
for at to tilfeldige nordmenn under 50 år er i
slekt ikke er neglisjerbar. Denne sannsynlig-
heten kan, litt avhengig av forutsetningene,
øke betydelig ved å legge til noen slektsledd og
gå til tilbake til midten av 1600-tallet.

Institusjonene bak befolkningsregisteret
vil gjerne samarbeide med andre organisasjo-
ner for å bedre registeret. Vi er interessert i å
lage et best mulig register og bruke relevant
historisk informasjon. Prosjektet har samar-
beidet med Slekt og Data på slektsforskerda-
ger og med foredrag. Arkivverket har sam-
arbeidet med tre kommersielle amerikanske
slektsforskerfirmaer om transkribering av en
rekke kilder. Det er mulig å tenke seg annet
samarbeid, f.eks. systematisk lenking mellom
personer på histreg og kommersielle slekts-
oversikter. Vi tror historisk befolkningsregister
vil bidra til å øke interessen for slekt og lokal-
historie og dermed også øke potensialet for alle
foreninger og kommersielle aktører innen om-
rådet.

Utvidelser

Viktigste utvidelse av systemet er at Digital-
arkivet utvides med flere kilder. Dette gjelder
å transkribere flere folketellinger og kirkebø-
ker og å utvide med nye kilder som lister med
døde mest mulig frem til i dag. Og i tillegg at
det legges inn flere lenker, koblinger, referan-
ser og biografier/merknader i histreg til glede
for alle brukerne.

Histreg har hatt et begrenset utviklings-
budsjett. Det er mange muligheter for å gjøre
systemet mer brukervennlig, f.eks. legge inn
grafikk, bedre søkemuligheter, bedre oversikt
over lenker og koblinger fra bestemte kilder

og områder. Utviklingen vil avhenge av videre
finansiering av systemet.

Det er laget en oversikt som knytter sam-
men samme bosted i ulike folketellinger og
oversikt over hvordan de ulike eiendommene
er splittet opp og slått sammen fra tidlig på
1800-tallet til i dag. Det er planer om å inklud-
ere det i Digitalarkivet og inkludere det i
histreg. Det vil gjøre det mye lettere å følge bo-
setningen på gårdene. Det vil gjøre lenking og
kobling mye enklere og sikrere. Det har også
stor egenverdi å følge bosetningen på hver
gård. I kirkebøkene er ofte ikke stedsnavnene
like presise som i folketellingene. Men det vil
også være mulig å lenke mange av hendelsene
i kirkebøkene til presise beskrivelser av går-
der. Det er også mulig å registrere koordinater
på alle gårder. Det åpner mange muligheter for
å beskrive migrasjon og lage grafiske frem-
stillinger. Det vil også gjøre histreg mer verdi-
full for turisme. Hvis man går i gamle bydeler,
kan vise hvem som bodde i de ulike husene
eller det er mulig å finne gårder der familien
kom fra.

Takk

Forfatteren takker de andre partnerne i pro-
sjektet, spesielt prosjektleder Gunnar Thor-
valdsen, RHD, Lars Nygaard, Arkivverket,
Kåre Bævre, Folkehelseinstituttet og Jørgen
H. Modalsli, SSB. Forfatteren takker også
Forskningsrådet for bidrag gjennom kontrakt
225950 som del av infrastrukturprogrammet.

Noter

- 1 Busetnadsoge, Arnfinn Kielland, tilsett.hivolda.no/ak/BSS/Busetnadsoge.html
- 2 With, Christian. Slektsforskning og personvern. *Slekt og Data* 1, p. 11–13, 2005.
- 3 www.lokalhistoriewiki.no
- 4 Geni.com, en genealogisk database med 89 mill. profiler fra hele verden.
- 5 www.eidsvollsmenn.no/
- 6 Norsk Slektshistorisk Forening, <http://www.genealogi.no/bruksanvisning-folk-pa-vidvanke/>
- 7 Thorvaldsen, Gunnar. Using NAPP Census Data to Construct the Historical Population Register for Norway, *Historical Methods*. 44 (1) 2011, s. 37–47.
- 8 WeRelate.com, en genealogisk database med 2,6 mill. personer, Minnesota, US.